

Ontwerp Wilpsedijk

N790 tussen Wilp en De Hoven

Projectnummer: 10283
Datum: 21 oktober 2020
Projectleider: Francis Schaevers
Opgesteld: Francis Schaevers

Het Gelders DijkDNA

In heel het land worden verschillende dijkversterkingsmaatregelen uitgevoerd. Deze maatregelen zijn erop gericht de dijken toekomstbestendig te maken en het binnendijkse land veilig te houden. Deze opgaven hebben een stevige ruimtelijke impact. Om de ruimtelijke kwaliteit te waarborgen in dijkprojecten is het DijkDNA opgesteld. Ook de Wilpsedijk wordt gereconstrueerd maar de voorgestelde maatregelen voor de Wilpsedijk worden niet uitgevoerd in het kader van het hoogwaterbeschermingsprogramma, maar zijn voornamelijk een infrastructurele aanpassing, waarbij het fietspad vrij van de hoofdrijbaan komt te liggen. Om dit mogelijk te maken is er echter wel een aanpassing van het dijkprofiel nodig, en wordt de dijk verbreed. Het DijkDNA geeft generieke principes, principes per landschapstype en opgaven mee voor het ontwerp van de dijk en de dijkzone. In dit document wordt het ontwerp van de Wilpsedijk en de uitgangspunten van het DijkDNA naast elkaar gelegd.

Generieke principes

In het document “Ruimtelijk Perspectief Dijken Gelderse IJssel en Splitsingspuntengebied” worden enkele generieke uitgangspunten gegeven die voor de gehele IJsseldijk gelden. Deze zijn hieronder weergegeven.

- De dijk heeft een compacte eenduidige en herkenbaar dwarsprofiel
 - Eenvoudige hoofdvorm
 - Ononderbroken taluds
- Voorbouwen op kenmerken van tracé
 - Bochtig tracé blijft behouden
 - Rechte tracé blijft behouden
- Continu doorlopend dwarsprofiel
 - Zo continu mogelijk dwarsprofiel over langere lengten
 - Dijk heeft een autonoom en doorgaand karakter en reageert alleen op elementen van gelijke hiërarchie
- Vanzelfsprekende overgangen
 - Overgangen van taluds worden op een vanzelfsprekende logische manier opgelost (gekoppeld aan een zijweg, bomenrij of andere elementen)
- Afritten zijn ondergeschikt aan de dijk, zo minimaal mogelijk voorgegeven
- Minimum aan hekwerken
- Ontwikkelen van bloemrijke dijken
- Beplanting op de dijk
 - Beplanting in de vorm van bomen en hagen zorgt voor beschutting en verschaft uitzicht vanaf de dijk.
 - Beplanting die verwijderd wordt, wordt zoveel mogelijk op en langs de dijk gecompenseerd.

Principes voor een dijk in het oeverwallen landschap

- Agrarisch grondgebruik (boomgaarden, akkers, weidegrond) en beplantingsstructuren (hagen, houtwallen, bosjes en bomenrijen) lopen door tot aan de dijkteen. Tevens heggen op de dijk;
- Indien er voor de dijkversterking een berm nodig is, dan voorkeur voor een leeflaag of wig waarop het grondgebruik/beplanting wordt voortgezet over de berm tot aan de hoofdvorm van de dijk;
- Behoud verspreide bebouwing langs de dijk (o.a. dijkwoningen, erven langs de dijk);
- Afwisseling openheid-beslotenheid;
- Voortzetten kenmerken binnendijks landschap (beplanting, kavelstructurenverkaveling) in buitendijks gebied ter plaatse van oud-hoevig land.

Opgaves

Buiten de principes zijn ook enkele opgaves benoemd in het DijkDNA, enkele relevante worden hier benoemd.

- Behouden van erfgoed
 - Inpassing van landgoederen
 - Inpassing van industrieel erfgoed
- Versterken verdwenen erfgoed
 - Versterken van militair erfgoed zoals het inlaatwerk
- Dijk als belevingslijn
 - Principe de versnelde dijk
 - Autoweg op prominente plek in het dijkprofiel met optimaal zicht over het IJssellandschap
 - Creëren van een veilige en aantrekkelijke plek voor de fietser binnen het dijkprofiel of juist als vrij liggende route door de uiterwaarden
 - Enscenering van de route: behouden en ontwikkelen landschapselementen langs de route
 - Zichtlijnen en panorama's naar de rivier toe openhouden.

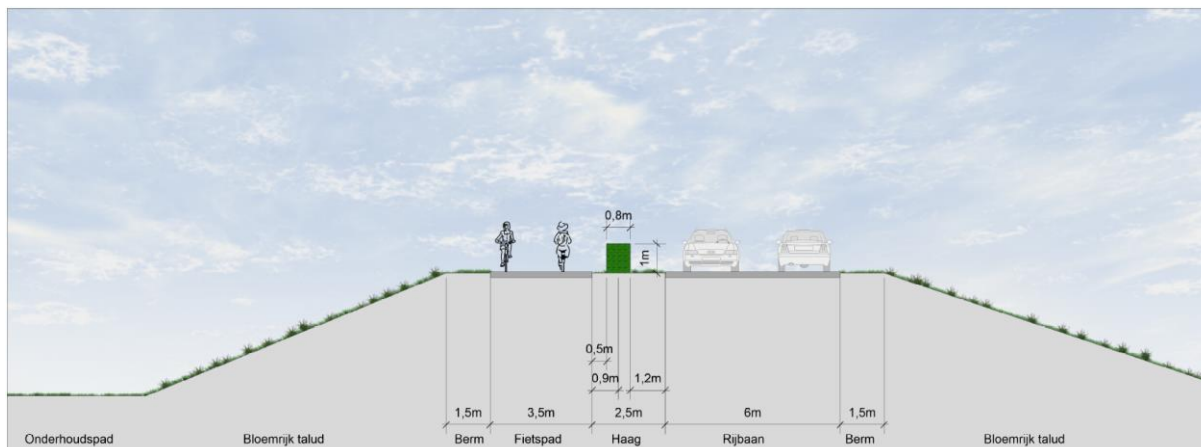
Figuur 1 Uitsnede uit het DijkDNA.

Ontwerp Wilpsedijk in relatie tot het DijkDNA

Voor het realiseren van een vrij liggend fietspad boven op de Wilpsedijk is een bredere kruin van de dijk noodzakelijk. Door het verbreden van de kruin zal de gehele dijk verbreed worden. Bij het ontwerp is rekening gehouden met het DijkDNA en zijn de principes en opgaves voor zover mogelijk toegepast op het ontwerp.

De dijk als lijn

De gehele dijk ligt in het oeverwallen landschap en kenmerkt zich door een kronkelig verloop. Om het karakter van een dijk door het oeverwallen landschap te behouden en te versterken wordt ervoor gezorgd dat de structuren die aan de dijk grenzen zoveel mogelijk behouden worden, en waar deze verdwijnen er op dezelfde locatie gecompenseerd worden. Ook wordt de karakteristieke haag die de kronkeling van de dijk accentueert opnieuw teruggebracht en versterkt. Het kenmerkende dijkprofiel zal door de aanpassing wel verbreden. Er is daarom gekozen de haag niet aan de rand te zetten maar in de tussenberm tussen het fietspad en de rijbaan. Hierdoor ontstaat een optische versmalling van de dijk. De haag blijft over de gehele lengte van de oude loop van de Wilpsedijk de dijk volgen. Ook ter hoogte van de kruising met de A1 zal de haag over de dijk lopen (losgekoppeld van de weg die daar van de dijk af gaat). Het uniforme dwarsprofiel van de dijk wordt zoveel mogelijk behouden.

Figuur 2 Principeddoorsnede toekomstige situatie Wilpsedijk.

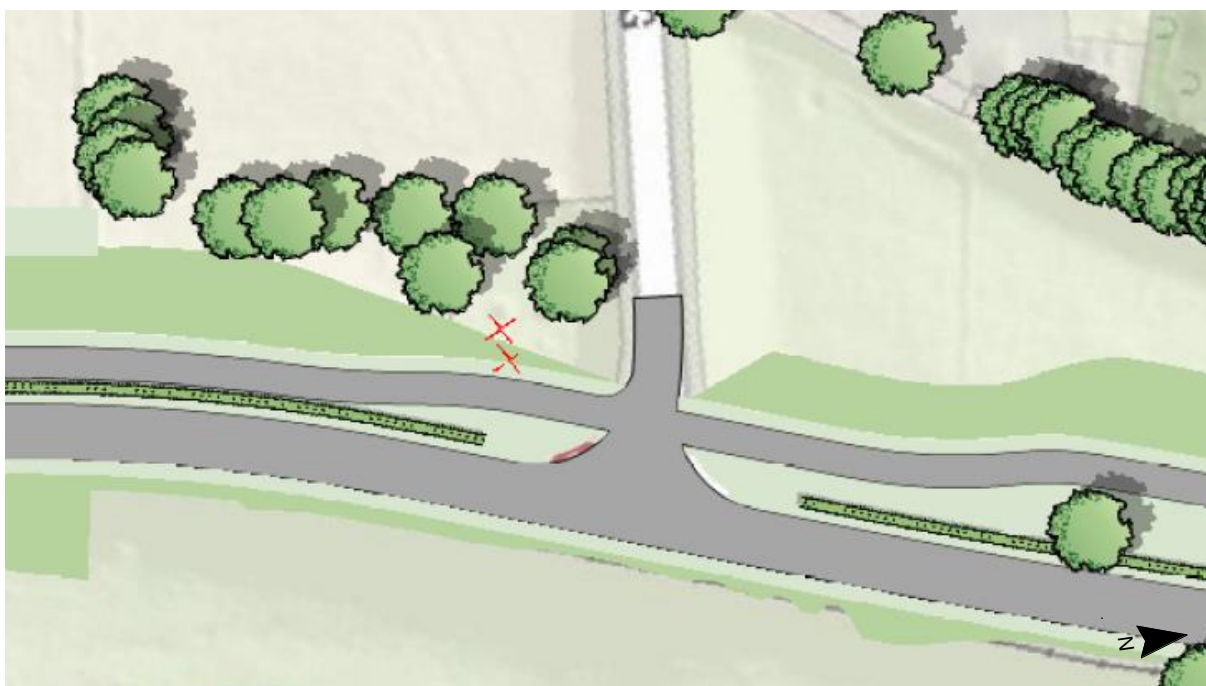
Het fietspad op een andere hoogte (hoger of lager) dan de rijbaan plaatsen zoals in het DijkDNA wordt voorgesteld is niet wenselijk. Hierdoor wordt een groot deel van de kenmerkende panorama's weggenomen voor een deel van de gebruikers. Verder zal een dergelijke ingreep ook tot resultaat hebben dat de voet van de dijk breder wordt waardoor meer landschapselementen aan de voet van de dijk in de knel komen.

Punten langs de dijk

Langs, in en op de dijk zijn meerdere plekken waar door de reconstructie ontwerpogaven ontstaan. De keuzes ter hoogte van deze plekken worden in de onderstaande alinea's behandeld.

Zijwegen

Ter hoogte van de zijwegen van de Wilpsedijk is een onderbreking van het uniforme dwarsprofiel van de dijk. Onderbrekingen of wijzigingen in het dijkprofiel worden gekoppeld aan landschappelijke structuren, in dit geval zijwegen. Vanwege de regelgeving met betrekking tot beplanting op een dijk is het niet mogelijk bomen te plaatsen ter hoogte van de zijwegen. Te hoogte van de zijwegen wordt de haag onderbroken, wat al attendeert op een zijweg, het aanplanten van bomen zou dit verder kunnen hebben versterkt.

Figuur 3 Onderbreking van de haag accentueert de zijwegen.

Landgoederen

Ter hoogte van landgoed 's Schol grenst de dijk aan 2 groepen van 6 populieren. Deze boomgroepen maken onderdeel uit van het ontwerp van het landgoed. Door op deze locatie een kleine aanpassing te doen aan de hellingshoek van de dijk kunnen deze landschappelijke elementen van het landgoed behouden blijven. Een deel van de heg die momenteel op de dijk staat is door de loop van de tijd verdwenen. Met de aanpassing van de dijk zal deze haagstructuur in ere hersteld worden.

Figuur 4 Boomgroepen langs de dijk bij landgoed 't Schol blijven behouden door een planaanpassing.

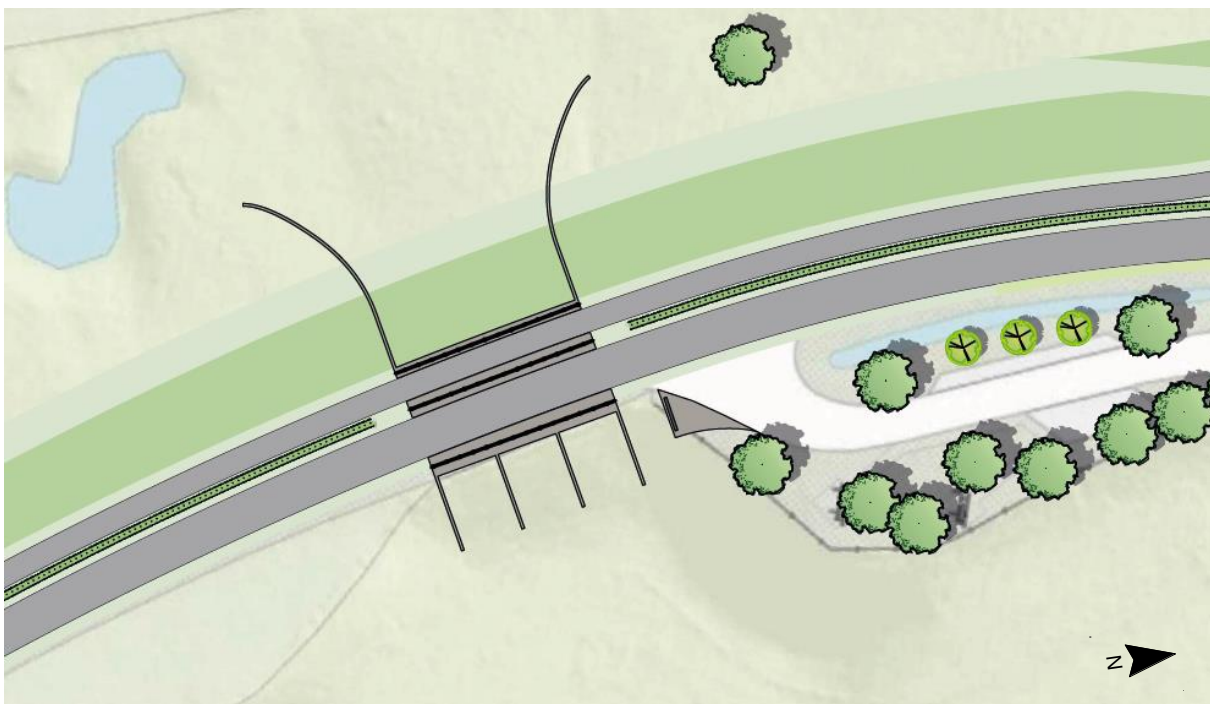
Militair erfgoed

Ter hoogte van de Lazaruskolken ligt verborgen in de dijk een inlaatwerk van de IJssellinie. Momenteel zijn enkel nog betonnen elementen aan het maaiveld zichtbaar. Ter hoogte van dit inlaatwerk wordt de berm (buitenbermen en tussenberm) in verharding uitgevoerd, verwijzend naar het inlaatwerk. Ook wordt het hekwerk dat hier heeft gestaan eventueel terug gebracht. Op de parkeerplaats en op het hekwerk langs het fietspad zal een informatiebord worden geplaatst.

Op een later moment wordt in samenwerking met de gemeente, het waterschap en provincie gekeken in hoeverre het inlaatwerk in ere hersteld kan worden.

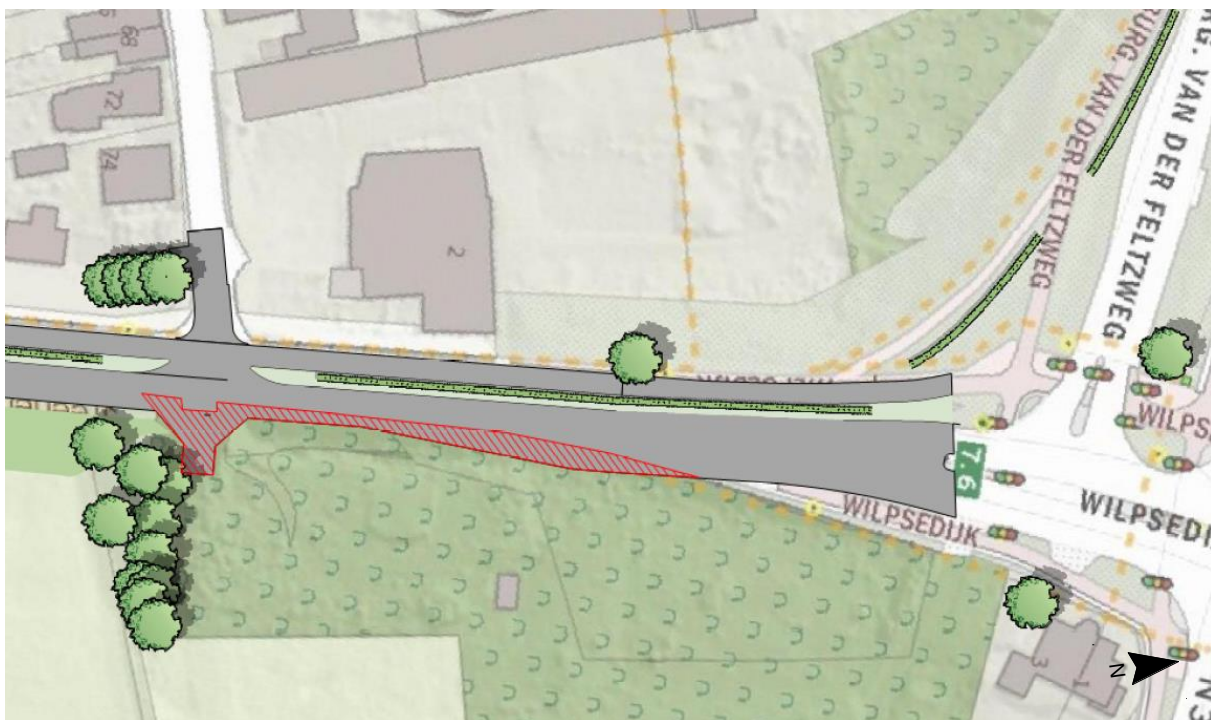
Figuur 5 Betonnen randen met ronde metalen gaten (ten behoeve van het hekwerk) zijn nog de enige zichtbare overblijfselen van het inlaatwerk.

Figuur 6 Inlaatwerk, ingetekende constructies buiten de kruin van de dijk zijn indicatief en dienen in een volgend proces verder uitgewerkt te worden.

Industrieel erfgoed

Ter hoogte van de kruising met de N344 staat een oude zagerij die wordt gerenoveerd. Deze staat aan het gedeelte van de dijk die niet meer een waterkerende functie heeft. Om de zagerij voldoende ruimte te geven wordt de dijk hier naar de buitendijkse zijde uitgebreid. Op deze locatie zal een stuk van een bosperceel gekapt worden. Het is wenselijk dit te compenseren in de gaten in ditzelfde bos.

Figuur 7 N790 ter hoogte van de zagerij.

Splitsing Dijk

Ter hoogte van het landgoed 't Schol is een nieuwe dijk om Steenenkamer gelegd. Deze dijk heeft de waterkerende functie van de Wilpsedijk ten noorden van de splitsing overgenomen. De nieuwe dijk sluit haaks aan op de oude dijk. De ruimte tussen de 2 dijken is van belang om het profiel van de Wilpsedijk niet samen te voegen met de nieuwe dijk. Ter hoogte van de N344 buigt de Wilpsedijk af naar het westen. Deze afbuiging wordt ook geaccentueerd door de begeleiding met de haag die de oude dijk volgt.

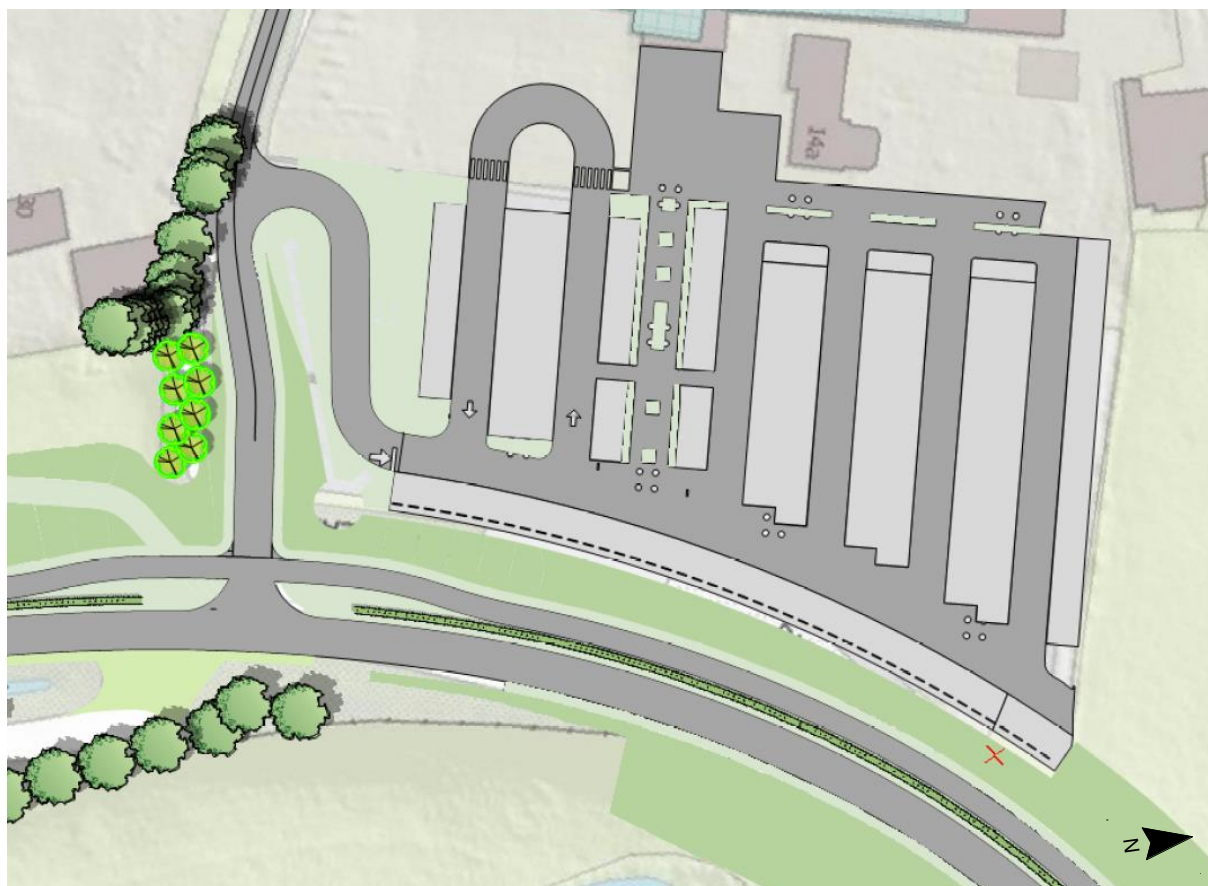

Figuur 8 Splitsing in dijk en het verschil tussen de oude en nieuwe dijk zijn goed zichtbaar door de laagte tussen de twee dijken. Deze dient behouden te blijven.

Tuinland

Langs de Wilpsedijk ter hoogte van Buddezand ligt het tuincentrum Tuinland. Door de reconstructie van de dijk, en de verbreding aan de binnendijkse zijde komt de huidige entree van het tuincentrum te vervallen. In samenwerking met de provincie is gekeken naar een oplossing, waarbij een nieuwe entree aan de zuidzijde van

het parkeerterrein is gemaakt. Om deze nieuwe aansluiting te realiseren wordt de gehele parkeerplaats opnieuw ingericht. Hierbij worden enkele bomen gekapt en worden ook nieuwe bomen aangeplant. Om de verbreding van de dijk mogelijk te maken zonder veel oppervlakte te verliezen wordt gebruik gemaakt van een keerwand aan de onderzijde van de dijk. Momenteel bestaat de inrichting van de parkeerplaats uit kenmerkende beukenhagen en enkele bomen. Hierdoor oogt de noordzijde van de parkeerplaats nog relatief kleinschalig, passend binnen het omringende landschap. De zuidzijde is door het ontbreken van bomen relatief open.

Figuur 9 Ontwerp aangeleverd door tuinland, door het aanbrengen van extra beplanting kan het voldoen aan de onderstaande uitgangspunten. Aanplant en kap op het terrein van tuinland is geen onderdeel van het ontwerp van de provincie Gelderland.

In het nieuwe ontwerp worden enkele bomen gekapt er komen ook een aantal bomen terug. Ook zullen de hagen verwijderd worden en komen op andere plekken hagen terug. Om het ontwerp goed aan te laten sluiten bij de dijk is dit kleinschalige landschap van de oeverwallen belangrijk. Hiervoor zijn enkele uitgangspunten opgesteld.

Uitgangspunten

- Kleinschaligheid van de parkeerplaats versterken door aanplant van bomen en hagen.
 - Maak hier ook gebruik van grotere bomen, en niet enkel lage sierbomen
 - In het huidige ontwerp lijkt de noordzijde van de parkeerplaats nog relatief leeg, het is wenselijk dat hier meer bomen geplant worden.
- Buddezand accentueren aan de dijk.
 - Door het aanplanten van bomen langs de Buddezand wordt deze dwarsstructuur aangezet
 - Het realiseren van een kenmerkend landmark aan de rand van de dijk maakt de koppeling tussen de dijk en het tuincentrum. Zorg voor gedekte kleuren en een ingetogen ontwerp zodat deze binnen het landschap past.

- Erf aan zuidzijde van de Buddezand groen inkleden om zo het toegenomen verkeer af te schermen.
- In het huidige voorstel wordt bovenaan de keerwand een haag geplaatst waardoor een vreemde opeenvolging van hagen ontstaat (in relatie met de haag tussen het fietspad en de hoofdrijbaan). Daarbij accentueert deze haag ook de afwijking van het eenduidige dijkprofiel dat nagestreefd wordt. Mocht het wenselijk zijn om een haag te plaatsen dan wordt deze bij voorkeur onderaan de keerwand geplaatst. Op deze manier verzacht de haag ook het beeld van de keerwand, gezien vanaf de parkeerplaats.

Bloemrijk inzaaien

Het nieuwe talud dat aangelegd zal worden wordt ingezaaid met een bloem- en kruidenrijk zadenmengsel. Dit is niet alleen vanwege een esthetisch principe, maar ook ecologische is het waardevol. Wanneer een dijkmenngsel worden gebruikt zal het ook erosie tegengaan door de goede wortelontwikkeling. Dit dijkmenngsel is niet alleen biodivers maar gaat ook erosie tegen. In overleg met het waterschap zal het precieze mengsel bepaald worden.

Figuur 10 Bloemrijke dijken. (Proef van waterschap Rijn en IJssel).

Komentree Wilp

Ter hoogte van de komentree van Wilp loopt de N790 niet meer over de Wilpsedijk. Het DijkDNA is hier dan ook niet meer relevant, maar er ligt wel een ontwerpogave om de komentree te versterken. Door een verandering van de omgeving zal de weggebruiker de bebouwde kom van Wilp sterker ervaren en zijn snelheid en weggedrag daarop aanpassen. De komentree wordt versterkt door vanaf het komportaal bolgewassen aan te planten, ook zal er langs de westzijde van de weg een beukenhaag aangeplant worden. Deze haag verbindt de weg optisch met de tuinen aan de oostzijde van de weg.

Figuur 11 Entree van Wilp met bolgewassen (geelgroen) en de nieuw aangeplante haag.

Aanplant extra beplanting

In de volgende fase van het project vinden nog aanvullende overleggen plaats met aanwonende. In deze gesprekken wordt ook gezocht naar extra aanplant mogelijkheden voor landschappelijke beplanting. Het is mogelijk dat buiten dit ontwerp om nog meer beplanting aangebracht zal worden.

Een van deze locaties betreft de overzijde van de Voordersteeg, hier staat nu een schikhek. Deze wordt bij voorkeur vervangen door beplanting. Door de beperkte eigendommen is dit echter niet mogelijk. In overleg zou deze locatie aangevuld kunnen worden met enkele meidoorn struiken, waardoor het schikhek niet meer noodzakelijk is.

Conclusie

De geplande werkzaamheden aan de Wilpsedijk hebben invloed op het uiterlijk ervan. De ontwerpen zijn naast het DijkDNA gelegd en het ontwerp is hierop getoetst. De grootste aanpassing betreft de verbreding van de dijk en de aanleg van een vrijliggend fietspad, echter door het aanplanten van de haag blijft de dijk optisch nog relatief smal. Andere karakteristieken zoals de kronkeligheid blijven behouden. In het ontwerp wordt rekening gehouden met bestaande kwaliteiten, die behouden blijven, en ter hoogte van het inlaatwerk wordt er kwaliteit toegevoegd door het inlaatwerk zichtbaarder te maken en de voorbijganger hier informatie over te geven.

